

Strane investicije

Zaštita

Strane investicije i investitori mogu biti zaštićeni

zakonskim i drugim propisima

ugovornim klauzulama

javno-pravne garancije

privatno-pravne garancije

U pogledu predmeta

garancije koje se odnose na strane investicije

garancije koje se odnose na stranog investitora

Garancije koje ustavima i zakonskim propisima pružaju domaće države, uglavnom se odnose na zaštitu stranih investicija, a ređe i na zaštitu položaja stranog investitora.

Garancije stranih investicija se odnose na:

- 1) naknadu u slučaju nacionalizacije i pravo na iznošenje tako dobijenih sredstava.
- 2) repatrijaciju sredstava dobijenih prodajom osnovanog preduzeća;
- 3) repatrijaciju profita i dividendi ostvarenih u toku poslovanja;
- 4) repatrijaciju ostalih prihoda, kao što su: royalties, naknade za korišćenje licence i slično;
- 5) repatrijaciju glavnice i kamate ostvarene po odobrenim zajmovima;
- 6) nemanjanje poreskih i drugih zakona - stabilizaciju pravnog režima ili garantovanje stečenih prava;
- 7) konvertibilnost lokalne valute.

Garancije položaja stranog investitora na domaćoj teritoriji se obezbeđuje poštovanjem principa nediskriminacije, što se konkretizuje davanjem nacionalnog tretmana stranom investitoru, ili priznavanjem statusa najpovlašćenije nacije.

Sredstva koje strani investitor ulože u domaću državu su izložena brojnim rizicima, koji se tradicionalno dijele na komercijalne ili poslovne i nekomercijalne ili političke.

KOMERCIJALNE ILI POSLOVNE RIZICI

Komercijalni rizici su svojstveni svakom poslovanju pa se kao takvi ne štite posebno pravnim propisima.

Ono što se obično od države domaćina očekuje jeste da nakon zaključivanja ugovora, odnosno ulaganja, **ne menja propise** koji su postojali u tom momentu.

To se može postići ili ugovaranjem klauzule takve sadržine u sam ugovor o ulaganju, **tzv. stabilizacione klauzule**, ili domaća država može zakonom preuzeti obavezu da u određenom vremenu neće menjati poreske, devizne i druge propise o režimu stranih investicija, ili da kasnije donete propise kojima se pogoršavaju uslovi za investitora, neće primenjivati na ranija ulaganja

U poslednjem slučaju država preuzima **obavezu garantovanja stečenih prava stranom investitoru** nakon odobravanja stranih ulaganja.

Ova klauzula se, međutim, **ne odnosi na pravo države da sprovede eksproprijaciju**, ali postojanje stabilizacione klauzule menja karakter mere o nacionalizaciji, tako da će se umesto kao zakonita mera, tretirati kao povreda ugovora.

Nešto manji stepen zaštite postoji u slučajevima ugovaranja **tzv. revizione klauzule** u ugovor o stranom ulaganju, kojom domaća strana rezerviše pravo da nakon nastupanja određenih okolnosti pokrene postupak ponovnog pregovaranja (renegotiation), odnosno preispitivanja (revizije) postojećeg ugovora.

Sigurnost stranog ulagača u ovom slučaju zavisi od toga kako su određene okolnosti koje daju za pravo otvaranje novih pregovora, tzv. okidač novih pregovora, i u kom obimu se mogu vršiti promene ugovora.

NEKOMERCIJALNI ILI POLITIČKI RIZICI

Kod zaštite od nekomercijalnih rizika, osnovno pitanje je kako postupiti u slučajevima kada se nezavisno od volje ugovornih strana pravna situacija nakon ulaganja u toj meri promeni da se sužavaju prava investitora, ili se smanjuje vrednost investicije.

Kao najčešći nekomercijalni rizici se navode: rizik eksproprijacije, rizik transfera vrednosti, rizik rata i građanskih nemira i rizik jednostranog kršenja ugovora od strane domaće države.

Kako svi navedeni rizici nastaju kao posledica određenih radnji domaće države, to se zaštita stranih investicija **svodi na sistem postupaka** kojima se "onemogućava ili ograničava nelegalno zadiranje države u svojinu ulagača ili im se obezbeđuje nadoknada za pretrpljene gubitke u slučaju legitimnog i zakonitog razvlašćivanja.,,

Otuda se pod zaštitom stranih investicija podrazumeva, pre svega, zaštita imovine stranog investitora od nekomercijalnih rizika.

Ovu zaštitu je moguće postići primjenom klauzule nacionalnog tretmana, kao i adekvatnim garancijama u slučaju eksproprijacije i garancijama transfera ostvarene dobiti i uložene imovine. Obim i vrsta zaštite zavisi od rešenja u nacionalnim izvorima i prihvaćenih međunarodnih standarda ili obavezujućih izvora.

Pravo stranog ulagača na nacionalni tretman

strani ulagač u pogledu svog uloga uživa **jednak položaj, prava i obaveze** kao i domaća fizička i pravna lica, a **preduzeća sa stranim ulogom uživaju jednak pravni položaj** i posluju **pod jednakim uslovima** i na jednaki način kao i domaća preduzeća bez stranog uloga.

OECD predlog - obezbeđuje stranim investicijama i investitorima na domaćoj teritoriji "fer i jednaki tretman, potpunu i stalnu zaštitu i sigurnost" u pogledu poslovanja, upravljanja, zadržavanja, korišćenja ili raspolaganja investicijama koja ni u kom slučaju ne bi smela biti manje povoljna od one koja se podrazumeva prema međunarodnom pravu.

SAD-BIT model takođe predviđa ugovaranje klauzule nacionalnog tretmana ili najpovlašćenije nacije, zavisno od toga koja je povoljnija, ali u pogledu njihovog domašaja, osim što navodi slične oblasti kao i OECD-MAI, predviđa i njeno dejstvo na "državna preduzeća pri nabavci robe i usluga

Garancije u pogledu eksproprijacije i naknada štete

Imovina stranog investitora ne može biti predmet eksproprijacije, osim kada je zakonom ili na osnovu zakona utvrđen javni interes, uz naknadu u skladu sa zakonom.

Šta se smatra javnim interesom bliže određuje Zakon o svojinsko-pravnim odnosima

Pravo na nacionalizaciju je priznato i Rezolucijom UN o stalnoj suverenosti nad prirodnim bogatstvima.

Pod drugim mjerama države podrazumijevaju se one mere čije dejstvo faktički vode ka eksproprijaciji iako ona formalno nije sprovedena, indirektna, faktička ili tzv. puzeća eksproprijacija (creeping, disguised expropriation).

Kao oblici indirektna eksproprijacije najčešće se navode

→ primoravanje stranog investitora da u poslovnom poduhvatu prihvati većinsko učešće države

→ primoravanje da proda svoje udele ili akcije lokalnim vlasnicima,

→ preduzimanje administrativnih zakonitih mera koje de facto vode smanjenju uloženog kapitala.

SAD-BIT model sadrži i uslov da eksproprijacija i nacionalizacija moraju biti izvršene "bez diskriminacije".

Poštovanje postupka prema **OECD-MAI** podrazumeva **pravo investitora da** od sudskih ili drugih nadležnih i nezavisnih vlasti u domaćoj državi **zahtijeva preispitivanje same eksproprijacije**, vrednosti naknade i načina njenog plaćanja.

SAD-BIT model u ovom pogledu razlikuje dve situacije: kada je pravična tržišna vrijednost izražena u "slobodno raspoloživoj valuti" (tj. **konvertibilnoj**) i kada je izražena u **nekonvertibilnoj** valuti.

Posebna opasnost za stranog ulagača postoji zbog promjene valutnih kurseva u slučaju kada do toga dođe nakon ili prije dospelja roka za plaćanje naknade (što je moguće bez obzira na promptno dospelje), kao i u slučaju docnje u pogledu isplate naknade.

Osim naknade zbog eksproprijacije i nacionalizacije

Strani investitor koji pretrpi štetu usljed rata ili vanrednog stanja ima pravo na naknadu štete koja ne može biti manja od naknade koja pripada domaćem pravnom i fizičkom licu, u skladu sa zakonom.

Strani investitor ima pravo na naknadu štete koju mu nezakonitim ili nepravilnim radom pričini službeno lice ili državni organ, u skladu sa zakonom.

Garancije u pogledu transfera

Zakonom je garantovano pravo stranom licu da po izmirenju obaveza slobodno i bez odlaganja u konvertibilnoj valuti transferiše u inostranstvo sva finansijska i druga sredstva, a posebno:

- 1) dobit ostvarenu po osnovu stranog ulaganja (profit, dividende i drugo);
- 2) imovinu koja mu pripada posle prestanka preduzeća sa stranim ulogom, odnosno na osnovu prestanka ugovora o ulaganju;
- 3) iznose odbijene od prodaje akcija ili udela preduzeća sa stranim ulogom;
- 4) iznose dobijene po osnovu smanjenja osnovnog kapitala preduzeća sa stranim ulogom;
- 5) dopunske uplate, i
- 6) naknade po osnovu eksproprijacije.

Nešto detaljnija pravila o vrstama prihoda i imovine koje mogu transferisati strani investitori sadrže odredbe člana V SAD-BIT modela, i član 7. OECD-MAI.

Ovim međunarodnim izvorima je, međutim, predviđeno pravo domaće strane da u određenim situacijama može ograničiti, odložiti ili sprečiti transfer.

Tako je domaća država ovlašćena da odloži ili spreči transfer u slučaju:

- 1) bankrotstva, insolventnosti ili zbog zaštite prava poverilaca;
- 2) izdavanja, trgovanja ili poslovanja sa hartijama od vrednosti;
- 3) vođenja postupka krivične odgovornosti ili u drugim postupcima, nalogima ili presudama.

Pojam i izvori prava

Strana investicija, u smislu ovog zakona, je investicija u novcu, stvarima, uslugama, imovinskim pravima i hartijama od vrijednosti, u skladu sa zakonom.

Stranom investicijom u stvarima i imovinskim pravima smatra se ulaganje u osnovna sredstva u skladu sa računovodstvenim propisima.

Strani investitor može u Crnoj Gori: - osnovati privredno društvo (sam ili sa drugim ulagačima); - osnovati dio stranog društva; - sticati udjele i akcije u privrednom društvu; - kupiti privredno društvo

Osim Zakona o stranim investicijama, na pojedina pitanja koja nastaju u ovom složenom pravnom poslu primenjuju se i brojni drugi propisi, od kojih su najznačajniji: Zakon o privrednim društvima, Zakon o spoljnoj trgovini, zakon o koncesijama Carinski zakon, i Zakon o porezu na dobit..., kao i uredbe (Uredba o podsticanju direktnih investicija) i drugi podzakonski akti.

Od međunarodnih izvora, najznačajniji su bilateralni sporazumi o zaštiti stranih ulaganja i izbegavanju dvostrukog oporezivanja, Konvencija o rešavanju investicionih sporova između država i državljana drugih država iz 1965. godine i Konvencija o osnivanju Multilateralne agencije za garantovanje investicija.

Osim navedenih, predviđeni su i posebni oblici. Pod posebnim oblicima se podrazumevaju različite vrste koncesija. Koncesije znače davanje dozvole (koncesije) za korišćenje prirodnog bogatstva, dobra u opštoj upotrebi ili za obavljanje delatnosti od opšteg interesa, u skladu sa zakonom.

Posebne oblike predstavljaju koncesije u kome se stranom ulagaču odobrava da izgradi, iskorišćava i transferiše (B.O.T. - Build operate and transfer) određeni objekat, postrojenje ili pogon, kao i objekte infrastrukture i komunikacija. O koncesijama će kasnije biti više reči.

PODSTICANJE I PROMOCIJA STRANIH INVESTICIJA

Podsticanje i promocija stranih investicija kojima se doprinosi ekonomskom razvoju Crne Gore vrši se na osnovu Strategije za promociju stranih investicija (u daljem tekstu: Strategija). Strategiju donosi Vlada Crne Gore (u daljem tekstu: Vlada), na period od pet godina.

Strategija obavezno sadrži: - analizu stanja u oblasti stranih investicija; - analizu ispunjavanja ugovorenih obaveza u oblasti stranih investicija; - prepreke za unaprjeđenje stranih investicija i smjernice za njihovo eliminisanje; - analizu investicionih mogućnosti po područjima, oblastima i ciljnim tržištima; - smjernice za podsticanje i promociju stranih investicija: - prioritetne aktivnosti i mjere u oblasti podsticanja i promocije stranih investicija; - rokove za sprovođenje Strategije, sa utvrđenim prioritetima i mogućim izvorima finansiranja; - druge podatke od značaja za podsticanje i promociju stranih investicija.

EVIDENCIJA STRANIH INVESTICIJA - AGENCIJA

Evidencija stranih investicija naročito sadrži: - naziv i sjedište, odnosno ime i adresu stranog investitora; - naziv i sjedište matičnog pravnog lica u slučaju kada strani investitor osniva dio stranog društva; - djelatnost stranog investitora; - iznos, vrstu strane investicije i strukturu kapitala; - druge podatke od značaja za evidenciju stranih investicija. Evidencija iz stava 1 ovog člana vodi se na osnovu podataka iz člana 27 ovog zakona.

Podatke o stranim investicijama dostavljaju: - Centralni registar Privrednog suda (podatke o privrednom društvu i dijelu privrednog društva koji ima status stranog investitora u skladu sa članom 2 ovog zakona); - Centralna depozitarna agencija (podatke o akcijskom kapitalu stranog investitora); - organ državne uprave nadležan za upis nepokretnosti u katastar (podatke o svojini i drugim stvarnim pravima na nepokretnostima stranih pravnih i fizičkih lica).

Posebni oblici stranih ulaganja

Pod posebnim oblicima stranih ulaganja se podrazumeva klasična koncesija, kao pravo korišćenja prirodnog bogatstva, dobara u opštoj upotrebi ili obavljanja delatnosti od opšteg interesa i koncesija po V.O.T. sistemu (build-operate-transfer - izgradi-koristi-predaj).

Koncesija po BOT sistemu se zasniva na izgradnji ili rekonstrukciji i finansiranju kompletnog objekta, uređaja ili postrojenja, njegovom korišćenju i predaji. Ova vrsta koncesija se realizuje ugovorima o finansiranju projekta.

Posebnu vrstu koncesija predstavlja i javno- privatno partnerstvo

Nastanak i opšti pojam koncesija

Izraz koncesija vodi poreklo iz latinskog izraza concessio, kojim su u rimskom pravu označavana posebna odobrenja i dozvole koje su javne vlasti davale pojedincima, uključujući i oslobađanje od zapošljavanja na javnim radovima.

U srednjem vijeku nosioci vlasti su svoja prava koja su uživali na osnovu svog položaja (iura regalia), kao što su ius telonii (pravo na naplatu raznih dažbina, kao što su drumarina, mostarina, sajmovina) i ius soli (pravo na vađenje ruda), davali na osnovu koncesije pojedincima u zakup uz obavezu plaćanja određene sume novca.

Takve koncesije su bile feudalnog karaktera (feuda ecclesiastica).

Kasnije je pravo njihovog davanja prenijeto sa vladara na državu koja je u doba kapitalizma korišćenje tog prava rezervisale isključivo za sebe i tako obezbijedila svoje izvore prihoda.

Nastanak i opšti pojam koncesija

Koncesije date u privredne svrhe doživljavaju svoj procvat u XIX veku. Najčešće su davane u oblasti istraživanja i eksploatacije nafte, gasa, rudnika i šuma, u tzv. ekstraktivnom sektoru.

Dobijena prava iz koncesija, koncesionari su mogli da koriste na različite načine. U zavisnosti od načina korišćenja, uspostavljan je i odnos između države, odnosno njenog ovlašćenog organa kao koncedenta i druge strane - koncesionara, tj. lica kome je dato pravo.

U početku su su koncesionari kroz potpuno pravo iskorišćavanje prirodnih resursa dobijali toliko široka ovlašćenja da su faktički postajali vlasnici tih izvora. Ovakav sistem je označavan kao tradicionalni svojinski sistem koncesija.

Kako su koncesije dobijali stranci, a no pravilu su to bile strane multinacionalne kompanije, postojao je rizik da na ovaj način bude ugrožen suverenitet domaće države, koncedenta.

Zbog toga je već od šesdesetih godina ovog veka pod okriljem UN i u okviru akcija za uspostavljanje novog međunarodnog ekonomskog poretka započeta borba protiv svojinskog sistema koncesija.

U tom cilju su usvojene brojne rezolucije od kojih su od posebnog značaja Rezolucija o suverenim pravima naroda i nacija nad njihovim prirodnim bogatstvima, od 1962. godine, i Rezolucije o stalnom suverenitetu nad prirodnim izvorima, od 1973. godine, u kojima je napušten tradicionalni svojinski sistem.

Umesto klasičnog svojinskog sistema, savremenim koncesijama se daje samo pravo vremenskog korišćenja a ne i svojina. Davanjem koncesije ne prenosi se svojina na zemljištu na kome se obavlja koncesionirana delatnost, već se svojina prenosi u momentu vađenja određenog resursa iz zemlje ili, u slučaju bušotina nafte ili gasa, na otvoru izvora.

Predmet koncesije

Predmet koncesije može, u principu, biti svaka privredna delatnost.

U međunarodnoj praksi najčešće se navode tri vrste koncesija:

- 1) koje strancima daju pravo na vršenje javnog saobraćaja ili snabdevanja;
- 2) koje se daju za iskorišćavanje rudnog bogatstva i
- 3) koje se odnose na ostale industrijske delatnosti.

U pravnoj teoriji ove koncesije su grupisane kao koncesije javnih službi i koncesije za korišćenje prirodnih bogatstava i dobara u opštoj upotrebi.

Način davanja koncesije

Sama koncesija se dodeljuje po posebnom postupku koji je određen unutrašnjim zakonodavstvima svake države.

U međunarodnoj praksi se koriste dve vrste postupka: na osnovu objavljenog konkursa i podnošenjem zahteva zainteresovanih lica.

U slučaju dodeljivanja koncesija na osnovu javnog konkursa, konkurs se raspisuje i sprovodi prema opštim pravilima upravnog prava i pravilima sadržanim u posebnim propisima, ako postoje, ili pravilima privrednog i građanskog prava.

Pri tome je potrebno poštovati sledeća načela: načelo javnosgi, načelo konkurencije, načelo ravnopravnosti i načelo jednakosti učesnika.

Zakon o koncesijama
("Sl. list Crne Gore", br. 08/09 od 04.02.2009)

USLOVI DAVANJA KONCESIJE

PREDMET KONCESIJE

OBAVJEŠTAVANJE O PREDMETIMA I
PODRUČJIMA KONCESIJA

NADLEŽNOST ZA DAVANJE KONCESIJA

POSTUPAK DAVANJA KONCESIJA

ZAŠTITA PRAVA UČESNIKA NA JAVNOM OGLASU

UGOVOR O KONCESIJI

KONCESIONA NAKNADA

Pravna priroda koncesionog akta

U uporednom pravu nema jedinstvenog shvatanja u pogledu pravne prirode koncesijskog akta.

Prema uglavnom starijem shvatanju, koncesijski akt je kvalifikovan kao ugovor između države i koncesionara, bilo privatno pravne prirode (nemačka teorija), ili administrativne (upravne) prirode (francuska teorija).

Prema novijem shvatanju, koncesijski akt se tretira kao mešoviti pravni posao, sa elementima akata javne vlasti i dvostranog građanskog ugovora ili kao akt kompleksne prirode sa ugovornim i normativnim elementima

U praktičnom smislu pitanje pravne prirode je od značaja jer opredeljuje primenu javnog ili privatnog prava za regulisanje odnosa između koncedenta i koncesionara.

Sam akt o koncesiji se može sastojati iz dva dijela: akta o dodeli koncesije i reglementacione klauzule kojom se uređuju uslovi koncesije, ili iz samo jednog akta koji se označava kao ugovor o koncesiji.

U širem smislu, koncesioni odnos može obuhvatiti i akt kojim se koncesionaru daje dozvola za istraživanje mogućnosti korišćenja prirodnih resursa i akta kojim se daje dozvola za iskorišćavanje tih resursa.

Ugovor o koncesiji

Ugovor o koncesiji je ugovor zaključen na određeno vrijeme, u pisanom obliku, kojim se uređuju međusobna prava i obaveze između koncedenta i koncesionara

Ugovor o koncesiji zaključuje se u roku od 15 dana od dana donošenja odluke, odnosno u roku utvrđenom u odluci o davanju koncesije, u skladu sa tenderskom dokumentacijom, dostavljenom ponudom i odlukom o davanju koncesije

Samo izuzetno, u ulozi koncesionara se mogu pojaviti i javnopravni subjekti.

U nizu zemalja koje poznaju koncesije, strana lica su izjednačena sa domaćim licima u pogledu prava i uslova za dobijanje koncesija.

Međutim, prema propisima nekih razvijenih zemalja prava stranaca na dobijanje koncesija su ograničena ili su stranci potpuno isključeni iz koncesija u pojedinim oblastima, kao što su istraživanja i eksploatacije velikih morskih nalazišta mineralnih sirovina i iskorišćavanje morskih kultura.

Karakteristike ugovora o koncesiji:

- 1) ne važi pravilo konsensualizma jer se po pravilu zahteva stroga forma za zasnivanje koncesijskog odnosa,
- 2) ne važi pravilo ravnopravnosti saugovarača, jer koncedent u postupku zaključivanja ugovora nastupa sa pozicije javne vlasti,
- 3) odredbe propisa kojima se utvrđuje sadržina ugovora čine sastavne delove ugovora,
- 4) prisutnost javnih elemenata,
- 5) uvođenje posebnih pravnih instituta,
- 6) vremenska određenost, jer se svaki ugovor mora zaključiti na unapred određeni duži vremenski period,
- 7) koncesijski odnos ima karakter odnosa *intuitu personae*,
- 8) investicije koje koncesionar ulaže u organizovanje i vršenje koncesijske delatnosti po pravilu pripadaju koncedentu.

Predmet koncesije, u skladu sa zakonom, mogu biti:

- 1) istraživanje ili eksploatacija, ili istraživanje i eksploatacija mineralnih sirovina;
- 2) korišćenje vodotoka i drugih voda, odnosno njihovih djelova ili određene količine vode za namjene utvrđene posebnim zakonom;
- 3) izgradnja ili rekonstrukcija, održavanje i korišćenje vodnih objekata;
- 4) korišćenje šuma;
- 5) korišćenje radio-frekvencija;
- 6) izgradnja hidromeliracionih sistema i vađenje materijala iz vodnog zemljišta;
- 7) izgradnja, održavanje i korišćenje ili rekonstrukcija, modernizacija, održavanje i korišćenje ili korišćenje: - puteva, putnih i pratećih objekata, - željezničkih pruga, - objekata vazdušnog saobraćaja i aerodroma, - objekata vodenog saobraćaja i luka, - telekomunikacionih objekata, - naftovoda, gasovoda, objekata za skladištenje, transport i distribuciju nafte i gasa, - objekata zdravstvenih i obrazovnih ustanova, - komunalnih objekata, radi obavljanja komunalnih djelatnosti;
- 8) projektovanje, izgradnja, održavanje i korišćenje energetskih i drugih objekata radi proizvodnje, prenosa i distribucije električne energije, toplotne energije i gasa ili njihova rekonstrukcija, modernizacija, održavanje i korišćenje;

9) korišćenje obala rijeka i jezera;

10) izvođenje javno važećeg obrazovnog programa;

11) priređivanje lutrijskih igara na sreću i posebnih igara na sreću u kazinima;

12) izgradnja, održavanje i korišćenje sportsko-rekreacionih objekata, sportskih terena i prostora za sport,

rekreaciju i kulturne aktivnosti;

13) izgradnja, održavanje i korišćenje objekata ili rekonstrukcija, modernizacija, održavanje i korišćenje

postojećih objekata u područjima sa prirodno-ljekovitim svojstvima i drugim prirodnim vrijednostima.

(2) Pored predmeta koncesije iz stava 1 ovog člana, predmet koncesije može biti korišćenje i drugih prirodnih

bogatstava, dobara u opštoj upotrebi i drugih dobara od opšteg interesa u državnoj svojini, u skladu sa zakonom,

kao i obavljanje i drugih djelatnosti koje su zakonom određene kao djelatnosti od javnog interesa.

Koncesije se najčešće realizuju po tzv. BOT modelu (build-operate-transfer; "izgradi, upravlja i prenesi").
Učesnici u poslu koncesije

Učesnici u poslu koncesije su davalac koncesije (koncedent) i korisnik koncesije (koncesionar).

koncedent je Skupština Crne Gore, Vlada Crne Gore, lokalna samouprava, Glavni grad i Prijestonica

koncesionar je domaće ili strano privredno društvo ili drugo pravno lice, preduzetnik ili fizičko lice koje je steklo pravo na koncesiju, konzorcijum ili drugi oblik poslovnog povezivanja koji međusobne odnose regulišu posebnim ugovorom;

nadležni organ je državni organ uprave (ministarstvo ili organ uprave), za koncesije čije davanje je u nadležnosti Skupštine ili Vlade, odnosno organ lokalne uprave, za koncesije čije davanje je u nadležnosti Skupštine ili opština, u skladu sa zakonom;

ponuđač je domaće ili strano privredno društvo ili drugo pravno lice, preduzetnik ili fizičko lice, konzorcijum ili drugi oblik poslovnog povezivanja, koji učestvuje u postupku dobijanja koncesije

Rok trajanja koncesije

Rok na koji se daje koncesija određuje se u zavisnosti od javnog interesa, predmeta koncesije, vremena potrebnog za povrat investicije i ostvarivanja primjerene dobiti po osnovu koncesione djelatnosti.

Ovaj rok ne može biti duži od 30 godina kada odluku o davanju koncesije donosi Vlada i opština, niti duži od 60 godina kada odluku o davanju koncesije donosi Skupština.

Rok trajanja koncesije može se produžiti nakon isteka prvobitno ugovorenog roka i to najduže za polovinu roka koji je propisan ugovorom o koncesiji.

Koncesioni akt

Nadležni organ koncesioni akt dostavlja Vladi, odnosno nadležnom organu opštine, u skladu sa zakonom.

Uz koncesioni akt prilažu se i:

- analiza opravdanosti ostvarivanja javnog interesa davanjem koncesije, sa pokazateljima da koncesija obezbjeđuje javni interes i analizom alternativnih mogućnosti pružanja usluga;
- pokazatelji da planirana koncesija obezbjeđuje odgovarajuću vrijednost za uloženi novac;
- analiza procjene i uravnoteženja rizika između koncedenta i koncesionara;
- procjena potrebe učešća koncedenta u ulogu koncesionog društva (vrsti i obimu uloga);
- izvještaj sa javne rasprave.

Prije upućivanja koncesionog akta na usvajanje, nadležni organ organizuje i sprovodi javnu raspravu u roku od 15 do 30 dana od dana upućivanja javnog poziva za javnu raspravu

Nadležni organ može angažovati stručna pravna ili fizička lica za pružanje pomoći na izradi ili za izradu predloga koncesionog akta i tenderske dokumentacije

Ova lica ne mogu biti ponuđači u postupku davanja koncesije za koji su pružali pomoć u izradi ili su izradili koncesioni akt i tendersku dokumentaciju.

Koncesioni akt usvaja Vlada, odnosno nadležni organ opštine

Za koncesioni akt, shodno predmetu koncesije, određena je **obavezna sadržina**

Ako je predmet koncesije eksploatacija mineralne sirovine, koncesioni akt sadrži i podatke o izvršenim geološkim istraživanjima i podatke o utvrđenim količinama i kvalitetu mineralne sirovine.

Ako je predmet koncesije rekonstrukcija ili modernizacija postojećih objekata, koncesioni akt sadrži i procjenu visine ulaganja koja se utvrđuje u odnosu na vrijednost objekata čija je rekonstrukcija ili modernizacija predmet koncesije, kao i stanje objekta prilikom predaje objekta nakon isteka koncesionog perioda.

Koncesija se daje na osnovu javnog oglasa, putem:

- 1) javnog nadmetanja u otvorenom postupku,
- 2) javnog nadmetanja u dvostepenom postupku,
- 3) javnog nadmetanja u skraćenom postupku

Postoje određeni izuzeci kada se postupak javnog nadmetanja na osnovu javnog oglasa može se isključiti

Kriterijumi na osnovu kojih se vrši vrednovanje ponuda, u zavisnosti od predmeta koncesije, su:

- 1) rok na koji se traži koncesija;
- 2) ponuđeni iznos koncesione naknade;
- 3) ponuđena cijena, odnosno tarifa pružanja usluga;
- 4) reference ponuđača (tehnički i/ili finansijski uslovi, dosadašnje iskustvo u vršenju koncesione djelatnosti i drugo);
- 5) kvalitet usluga;
- 6) stepen ostvarivanja javnog interesa;
- 7) stepen korišćenja prirodnog bogatstva;
- 8) efekti na zapošljavanje, infrastrukturu i ekonomski razvoj;
- 9) program i stepen zaštite životne sredine i mjere za unaprježenje energetske efikasnosti;
- 10) obim i visina očekivane finansijske pomoći i podrške koncedenta;
- 11) drugi kriterijumi koje utvrdi koncedent.

Praćenje izvršavanja ugovorenih obaveza

Nadležni organ prati i kontrolira izvršavanje ugovorenih obaveza iz ugovora o koncesiji.

U praćenju izvršavanja ugovorenih obaveza od strane koncesionara, nadležni organ može angažovati stručnjake ili stručne institucije

Obračun koncesione naknade vrši nadležni organ.

Naplatu koncesione naknade vrše organi nadležni za naplatu javnih prihoda.

Prava koncesionara

Koncesionar ima pravo da, u skladu sa ugovorom o koncesiji, vrši koncesionu djelatnost

Koncesionar ima pravo korišćenja sredstava i imovine koncedenta u skladu sa ugovorom o koncesiji

Koncesionar ostvaruje i druga prava utvrđena ovim zakonom i ugovorom o koncesiji

Obaveze koncesionara

Koncesionar je dužan da ispunjava propisane uslove za vršenje koncesione djelatnosti

Koncesionar je dužan da, u roku od 60 dana od dana zaključenja ugovora o koncesiji, osnuje i registruje privredno društvo ili drugo pravno lice, sa sjedištem u Crnoj Gori, koje će obavljati koncesionu djelatnost ili da proširi registraciju za vršenje koncesione djelatnosti

Sjedište ili status društva ili pravnog lica iz stava 2 ovog člana koncesionar može da izmijeni, uz prethodnu saglasnost koncedenta

KONCESIONA NAKNADA

Ugovorom o koncesiji može se utvrditi plaćanje koncesione naknade koja se plaća za dodijeljenu koncesiju u skladu sa propisima i ugovorom o koncesiji ili pružanje finansijske naknade ili druge podrške koncesionaru za ostvarivanje odgovarajućeg javnog interesa.

Koncesiona naknada za koncesije koje daje Vlada prihod je budžeta Crne Gore.

Dio koncesione naknade za koncesije koje daje Vlada usmjerava se opštini na čijoj teritoriji se nalazi predmet koncesije, u skladu sa zakonom kojim se uređuje način finansiranja jedinica lokalne samouprave.